

УДК 821.161.2(092)Українка

Юлія Павленко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

ЖИТТЄВІ УНІВЕРСИТЕТИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Авторка вкотре відкриває для себе і читачів визначну постать в історії нашої держави – Лесею Українку. Незвичайну і надзвичайну, скромну та з міцним внутрішнім стержнем людину, жінку із живими емоціями та пристрасною любов'ю в серці, таку, якою вона була насправді, а не затиснуту в рамки класичного шкільного портрету, як це було протягом багатьох років. На основі аналізу відомих фактів про геніальну особистість та її непросте життя й у результаті розгляду різних інтерпретацій і точок зору, щодо її феномену, визначено ключові періоди й умови життєдіяльності – життєві університети – в яких відбулося сходження Лариси Косач до Лесі Українки, Провісниці української нації.

Ключові слова: Лариса Петрівна Косач-Квітка, Леся Українка, становлення генія, національне виховання.

Леся Українка – ім'я, яке кожен українець знає з дитинства, воно гримить далеко за межами нашої держави. Геніальна жінка передових європейських поглядів, глибока інтелектуалка, людинолюбка, яка досконало й переконливо продемонструвала усьому світові красу й силу української мови, мала снагу й потужність змінювати час, у якому жила, й зрештою – ідентифікувати українську націю. Все, що створене нею, є надбанням не лише української, а й загальносвітової гуманістичної культури.

Сучасні соціальні проблеми, пов'язані із утвердженням демократичних цінностей, формуванням громадянськості й патріотизму у дітей та молоді, загальна педагогічна криза, яка на різних рівнях простежується у більшості країн світу, невблаганно повертають нас до нових переосмислень і відкриттів, щодо життя, думок, ідей і творчості справжнього генія, подвижниці Лесі Українки. Адже знання правди про її життя та намагання зрозуміти її думки, мрії і переживання надихають на власну творчість та самоствердження.

У 1934 році у науковій праці «Наші визначні жінки» відома українська педагогиня, літературознавця і громадська діячка, професорка С. Русова про Лесю Українку написала: «Вона до цього часу є найбільша українська поетеса і бажано, щоб стала виховницею нашої молоді генерації. Щоб наша молодь якнайкраще перейнялася її ідеалом широкого націоналізму, її постійним шуканням правди й краси у внутрішній гармонії слова, життя і думки» [1, 78]. І хоча минуло вже майже сто років, після проголошення цього далекоглядного побажання, його глибока мудрість не втратила актуальності й нині. Високоідейна й гіперсучасна Леся Українка залишається прекрасним прикладом молодому поколінню українців початку ХХІ століття. Перебуваючи у Софії, столиці Болгарії, в листі до М. Павлика вона чітко проголошує свої українолюбні й гуманістичні погляди та сподівання: «Знаєте, я все ж таки трошки оптимістка, чи то скоріш прогресистка, і думаю, що світ іде не до гіршого, а до кращого, тільки коли б він скоріше йшов, а то стільки сили й людей даремнісінько гине. А у нас, на Україні, ще багато мусить загинути марне (чи, може, так буде здаватись, що марне?), поки що-небудь людське вийде. І я і всі мої товариші, певне, роковані на марну згубу, та й нехай би, якби ж з того просвіток був комусь...» [2, Т. 10, 282].

Про Лесю Українку вже сказано багато. Вчені ретельно описують віхи в її біографії (І. Веремєєва, І. Денисюк, Н. Зборовська, А. Костенко, Л. Мірошніченко, М. Мороз, Т. Скрипка, Н. Чіп та інші лесезнавці), різнобічно вивчають світоглядні орієнтири (А. Бичко, А. Дибя, О. Забужко, В. Костенко, Л. Памірська, Я. Поліщук, Й. Харада й інші автори), ґрунтовно досліджують мистецько-літературну творчість (Г. Аврахов, Л. Голомб, О. Дейч, Л. Кулінська, М. Моклиця, О. Рисак та інші науковці), вшановують пам'ять видатної українки засобами слова, творів мистецтва, пам'ятників, тематичних виставок, музеїв, флешмобів тощо.

Попри незгасаючу увагу дослідників до життя і творчості Провісниці української нації, постійно залишається помітна поверховість у її сприйнятті. Так, знана публічна інтелектуалка О. Забужко, авторка сучасної фундаментальної історико-культурної праці «Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій», докорінно переосмислює феномен Лесі Українки, за її словами: «найгірше прочитаної і найдраматичніше недооціненої письменниці з пантеону наших національних класиків» [3].

Відома грузинська кінорежисерка та сценаристка Н. Джанелідзе, яка до 150-річчя від дня народження української поетеси наразі творить автобіографічний художній фільм, в одному з інтерв'ю, красномовно говорить: «У мене є відчуття, що навіть ви, українці, не знаєте Лесю Українку: її швидко закрили в такий собі чавунний портрет, щоб не відчувався її вулканічний талант, і віддалили від вас» (перекл. з рос. – авт.) [4].

Лариса Петрівна Косач-Квітка, знана як Леся Українка (1871–1913), всупереч тяжкій хворобі, прожила яскраве, сповнене різноманітними подіями й насичене емоційними переживаннями життя, усю багатогранність якого нам ще тільки належить дослідити. «Щоб стати Лесею Українкою, – пише директор Музею родини Косачів у Новоград-Волинському В. Онопрійчук, – вона отримала від долі вдосталь болю, фізичного, що загнав у ліжку, «скував липкими кайданами» та ... дав час учитись...» [5].

Сучасники письменниці згадують, що сама вона не любила особливої уваги, жалості до власного фізичного стану, уникала розголошення фактів особистого характеру. Іще в юному віці м'яку й ліричну, енергетичну й потужну водночас І. Франко назвав «чи не єдиним мужчиною на всю новочасну соборну Україну, де нині немає поета, що міг силою і різносторонністю свого таланту зрівнятися з Лесею Українкою» [6].

Лариса Косач була багатою на таланти людиною, прославилася не лише як поетка, а й як драматургиня, перекладачка й, зрештою, стала ідейницею цілої нації. Так, зокрема, С. Русова згадує: «...серед київських товаришок лісова волинянка визначається своїм розвитком, своєю широкою ідейністю» [1, 74]. При цьому відомо, що ніяких закладів освіти вона не закінчувала, а життєві університети, які впродовж недовгого життя довелося пройти, сформували величну особистість і відкрили шлях до вічного життя і свободи. Сама Леся про себе писала (із листа до Агатангела Кримського): «Життя ламало тільки обстанову навколо мене (ну, і кості мої, як траплялось), а вдача моя, виробившись дуже рано, ніколи не мінялась та вже навряд чи й зміниться. Я людина еластично-уперта (таких багато між жіноцтвом), скептична розумом, фанатична почуттям, до того ж давно засвоїла собі «трагічний світогляд», а він такий добрий для гарту» [2, Т. 12, 371].

Індивідуальний розвиток людини залежить від багатьох факторів, зокрема: біологічного успадкування, природного і соціального середовища, активної діяльності, подій, які відбуваються в житті та в державі, в якій вона живе, а також від

самоосвіти. Аналіз життєвого шляху Лариси Косач, розказаного її біографами та музейниками, її власних думок, висловлених, головним чином, у творах та листуванні, спогадів про неї, якими поділилися сучасники і рідні, дозволяє умовно виділити такі періоди життя – життєві університети: **1.** Дитинство: волинська лісова пісня. **2.** Шкільні («нешкільні») роки: домашня освіта, материнська школа, родинна педагогіка. **3.** Юність: культурно-освітнє середовище. **4.** Молодість: чужі землі та міцна дружба **5.** Зрілість: Велике кохання та заміжжя.

«Найперші, наймиліші роки життя, що уплили вже вони злото-блакитним струмочком у прірву минулого і вже не приплинуть ніколи назад...» [2, Т. 7, 300], – так ніжно про свої дитячі роки пише Леся Українка. Пройшли вони (до 8 років) на Волині: Новоград-Волинський (колишній Звягіль), Луцьк, с. Колодяжне під Ковелем й інші тамошні села з їх унікальною природою, самобутніми народними традиціями та вишуканою українською мовою стали основою світогляду поетеси, її уподобань і переконань й, звісно, дали імпульс до натхненної творчості.

Із ранніх років маленька Леся демонструвала різнобічну обдарованість. Нині її б, напевно, назвали дівчинкою-індиго, адже у чотири роки вона вже вміла читати, залюбки малювала, у п'ять років – грала на фортепіано, у шість – майстерно вишивала, а в дев'ять – написала свій перший вірш «Надія». У той же час, це була звичайна сільська дитина, яка гралася разом із дітьми простих селян, активно спілкувалася «мужицькою мовою», потайки від батьків бігала до лісу, сподіваючись зустріти мавку...

Завідувачка літературно-меморіального музею Лесі Українки В. Римська про Ларису Косач пише: «любила поратися по господарству, доглядала маленьку сестричку Олю, гарно танцювала, любила плавати, стрибати, бігати наввипередки, лазити по деревах, тобто любила всі рухливі ігри» [7].

Отже, завдяки перебуванню у природному середовищі родини і простого люду майбутня видатна українська письменниця пізнавала народну мудрість, вивчала фольклор, народні пісні, казки, легенди тощо. Та були періоди, коли їй через загострення хвороби й операції доводилося нерухомо лежати у ліжку, міркувати, мріяти і, напевно, замислювати свої неперевершені поетичні образи й будувати плани на майбутнє.

Відомо, що Леся Українка ніяких закладів освіти не закінчувала, вона була змушена самотужки та з мудрим супроводом батьків опановувати основи наук. Т. Панасенко у книзі

«Леся Українка» пише: «Батьки завжди добирали дітям добрі книжки, вчили забавок, виховували власним прикладом, щиро розповідали про світ і людину, про поведінку й мораль, про різноманітні життєві явища. Не шукаючи й не чекаючи порад і підказок, не перекладаючи виховання на освітні заклади, навчали дітей так, як знали і вміли» [8].

Сестра Лесі Українки Ольга Косач-Кривинюк залишила багато спогадів про батька і матір, стосунки між членами родини Косачів. Зокрема, вона пише: «Хто шанує Лесину пам'ять, той повинен віддати належну пошану і пам'яті її найщирішого, найкращого приятеля-друга, пам'яті її батька, що за все своє життя не поклав і марної стеблинки поперек Лесиної дороги, а навпаки, як тільки міг і вмів, промітав тую дорогу для неї» [9]. «Мати – ні, це занадто велика фігура, занадто складна, занадто значна її роль і її місце в житті не лише всіх нас, особливо ж Лесі, а в цілому українському житті, і не з моєю кебетою писати про неї в цілому об'ємі її значення для української культури. Скажу лише, що розумніших за неї людей я знала мало, а, може, й зовсім не знала» [10, 36].

Тож, Петро Косач, батько родини, був добрим, делікатним, стриманим. Мати Лесі – Ольга Петрівна Драгоманова-Косач (знана під літературним псевдонімом Олена Пчілка) була протилежного темпераменту: горда, принципова і вимоглива, певна в правоті своїх думок і переконань, іноді навіть жорстка, зокрема й до тих людей, які її любили. При цьому Олена Пчілка – любляча дружина і турботлива мати, берегиня сімейних традицій, надзвичайно працьовита й ідейно свідомою, а також одна з найосвіченіших українських жінок межі XIX – XX століть.

Слід відмітити особливий вплив Олени Пчілки на формування юної Лесі Українки. Як зазначає С. Русова, «у свої молоді роки Лариса Косач розвинулась під міцним впливом своєї матері, від неї вона захопилася тим романтичним націоналізмом, який так відбився на її перших творах, від неї глибоко вкорінилася в її душі демократична і беззастережна любов до свого рідного краю» [1, 74].

Для Лесі мати була взірцем, навіть ідеалом, а також першим критиком. Ольга Петрівна всіляко сприяла розвиткові поетичного таланту доньки: під наглядом матері маленька Леся вчиться літературної майстерності у класиків української та світової літератури (читає їх твори в оригіналі), опановує чужі мови (досконало знала їх близько десятка), пише вірші рідною мовою й робить перші спроби перекладів. Завдяки Олені Пчілці твори юної Лесі Українки, від її тринадцяти років, друкуються у періодичних

виданнях. До слова, підписатися таким красномовним псевдонімом Лесі порадила також мама.

Олена Пчілка постійно і послідовно боролася за право української культури зайняти гідне місце серед інших культур світу. Всіляко утверджувала статус української мови, вивчала фольклор, здійснювала унікальні етнографічні розвідки й у 1876 році видала наукову працю «Украинский народный орнамент: вишивки, тканини, писанки» [11], котра й нині не втратила актуальності. Т. Панасенко відзначає важливість цієї праці не лише для всієї України, а й для дітей Олени Пчілки: «перша книжка («мамині узори») мала великий виховний вплив на Михайла і Лесю: діти з самого початку свого свідомого життя бачили, що їхня мати серйозно й наполегливо працює над узорами, – збирає, класифікує, перемальовує, спілкується зі знавцями в цій галузі. Така наполеглива робота найкращої, найрозумнішої, найталановитішої для дітей жінки без переконувань і пояснень навчила їх поважати роботу, ставитися серйозно до найдрібнішої праці» [8].

Науковці, які вивчали історію родини Косачів підкреслюють, що саме Олена Пчілка перша з-поміж тодішніх українських діячок вчила своїх дітей рідною мовою, при відборі найманих учителів вимогу викладати українською ставила – як першочергову. Отож, зі старанно підібраними вчителями Леся Українка приватно засвоїла програму чоловічої гімназії, користувалася послугами найбільших бібліотек світу.

Теплі стосунки панували у родині Косачів між усіма її членами. Старші діти – Михайло і Леся – стали на все життя найкращими друзями, ще з дитинства вони мали спільне назвисько – Мишелосіє. «Близькою поетеса була й з молодшою на шість років сестрою Ольгою (Лілею), із якою листувалася впродовж усього життя. Менші діти, Оксана, Микола й Ізидора, народилися, коли Леся вже була підлітком, тому у спілкуванні з ними вона виявляла вже швидше материнські почуття, опікаючи і доглядаючи їх» [12, 61] і, навіть, написала підручник «Стародавня історія східних народів» для навчання молодших сестер і брата, тоді письменниці було лише дев'ятнадцять років.

Вочевидь, домашня освіта, материнська школа, народна (зокрема, родинна) педагогіка й стали міцною базою для самостійного життя й високого рівня особистісного розвитку Лесі Українки. Завдяки неабиякій материнській вимогливості й водночас педагогічному чуттю, та всілякій батьківській педагогічній підтримці, заснованій на широких родинних

традиціях, особистому прикладі, заохоченні, принципах гуманності, активності й свідомості навчання, особистісно-орієнтованому підході та урахуванні інтересів дитини донька Ольги Петрівни і Петра Антоновича Косачів Леся без формальної освіти стала прогресивною людиною свого часу, і, як відзначає М. Драй-Хмара, – «вийшла серйознішою і освіченішою від багатьох дітей свого часу... здобула солідну освіту» [13, 9].

«Духовно найбільша наша поетеса – Леся Українка, розвилася в щиро українському, ідейно-піднесеному оточенні» [1, 72]. Справді, батьки Лесі товаришували з багатьма найвідомішими українськими діячами науки, культури і мистецтв того часу: Володимиром Антоновичем, Павлом Житецьким, Михайлом Коцюбинським, Агатангелом Кримським, Миколою Лисенком, Олександром Олесем, Панасом Мирним, Іваном Нечуєм-Левицьким, Михайлом Павликом, Тадеєм Рильським, Олександром Русовим, Михайлом Старицьким, Іваном Франком, Павлом Чубинським та ін. Так, Ольга Косач-Кривинюк зазначає: «Батько справді був приятелем не тільки багатьох окремих українських письменників, він був приятелем усієї української літератури й культури взагалі» [9].

Та й сама по собі родина Косачів-Драгоманових була знаною і знатною, займала чільне місце серед української інтелігенції межі ХІХ – ХХ століть. Рідний брат Олени Пчілки – Михайло Драгоманов брав активну участь у громадсько-політичних і культурних ініціативах Київської Громади і мав неабиякий вплив на юну Лесю Українку. Племянниця часто гостювала у дядька в Софії, де «поширилися її ідейні обрії, там змінився її світогляд, прокинулись ширші інтереси, і Леся стає не тільки поетом України, але й великим співцем всенародніх змагань до волі, до правди моральної і соціальної» [1, 75].

Також необхідно згадати про дружбу Лесі Українки з ще однією відомою українською письменницею – Ольгою Кобилянською, яка на довгі роки стала близькою подругою Лесі. У жінок було багато спільного: обоє не закінчували навчальних закладів, були обдарованими й вольовими за характером, обоє переживали особисту драму через чоловіків.

Леся Українка побувала у багатьох країнах світу (Єгипет, Греція, Німеччина, Австрія, Естонія, Італія, Німеччина, Болгарія, Грузія та ін.). Родина Косачів була заможною і тому вона могла собі дозволити далекі подорожі та й любила вона подорожувати, навіть мріяла здійснити подорож навколо світу. Крім того, письменниця відїжджала за кордон з надією, що лікарі все-таки вилікують її від

туберкульозу. Досить емоційно, яскраво й далекоглядно відгукувалася вона про чужі землі. У листі до Михайла Драгоманова Леся Українка пише: «Сидячи тут, поки робиться моє діло, розглядаюсь я собі на тую «Європу» та європейців; певне що не все можна отак, сидячи збоку, побачити, але все ж хоч дещо. Перше вражіння було таке, ніби я приїхала в якийсь інший світ – кращий світ, вільніший. Мені тепер ще тяжче буде у своєму краї, ніж досі було. Мені сором, що ми такі невольні, що носимо кайдани і спимо під ними спокійно» [2, Т. 10, 83].

Однак, наймилішою для Лесі на всій землі країною була, безсумнівно, Україна, її рідна Волинь, а також Полтавщина, земля, де народилася її мама й, куди разом з усім сімейством Косачів приїздила на дачу в урочище Зелений Гай, що у Гадячі. Саме ці місця видатна українка в листі до Ольги Кобилянської, назвала «найукраїнішою Україною».

Вагомою віхою в житті Лесі Українки були її стосунки з представниками протилежної статі. Як людина творча й емоційна вона закохувалася часто і пристрасно, що сильно впливало на її становлення як жінки. У листі до сестри Ольги вона відверто пише: «Я не завжди тямлю, за що і через що я кого люблю... Не знаю і, скажу правду, знати не домагаюсь. Люблю і вже. Любов абсолютної справедливості не знає, але в тім її вища справедливість. У світі стільки несправедливо-прикрого, що якби не було несправедливо-лагідного, то зовсім не варто було б жити. Не від нас залежить поправити більшу половину всесвітньої несправедливості безпосередньо, будем же поправляти її іншою несправедливістю – любов'ю!» [2, Т. 11, 381].

Взірцем поета й мужчини для Лесі став Генріх Гейне – один із найбільш визначних німецьких поетів та журналістів ХІХ століття. Українська письменниця багато читала Гейне й активно перекладала його твори на рідну мову. О. Забужко підмітила, що саме «гейневський» фізіономічний тип мали чоловіки, які щось для Лесі значили – Максим Славінський, Нестор Ґамбарашвілі, Сергій Мержинський і Климентій Квітка [3].

З Максимом Славінським Лариса зустрілася, коли їй було п'ятнадцять, а йому вісімнадцять років. Він товаришував із братом поетеси Михайлом. Молодих людей об'єднало захоплення поезією Генріха Гейне, однак романтичні стосунки не розвинулися, а залишилися дружніми. Поетеса присвятила Славінському вірш «Сон літньої ночі».

У двадцять чотири роки Лесю захопив Нестор Ґамбарашвілі, грузинський хлопець, який у будинку її родини знімав кімнату. «Вона навчала його французької мови і любові до України, він її – грузинської і любові до Грузії» [14]. Ґамбарашвілі згодом розбив серце відомої українки, оженився на багатій поміщиці, чим доклав багато страждань поетесі. Відомо, що у 1958 році уже літній грузин плакав на могилі Лесі Українки у Києві на Байковому кладовищі.

Справжнім зрілим коханням Лесі Українки дослідники називають її друга по нещастю – хворого на сухоти білоруського революціонера Сергія Мержинського. Молоді люди познайомилися в Ялті в 1897 році, перебуваючи на лікуванні. Їй тоді було двадцять шість років, йому – двадцять сім. Знайомство швидко переросло у дружбу, а для Лесі – у глибоке кохання. Вони часто зустрічалися, їздили один до одного в гості та в 1901 році хвороба здолала Сергія. Він помер на руках у Лесі Українки в Мінську, а вона, під враженням від страшної втрати, за одну ніч написала поему «Одержима».

Одружена Леся Українка була з Климентом Квіткою. Багато дослідників вважають, що стосунки Лариси й Климента будувалися за моделлю «мати-син». Вона лагідно називала його «Квіточка» і «Кльоня», інколи писала про нього в листах у середньому роді, як про дитину [12, 66].

Відтак, життя Лесі Українки було непростим, насиченим на всілякі події та переживання. Як показала історія, випробування долі кували її характер та розширювали світогляд. Всіма своїми діяннями, всім своїм життям ця слабка тілом і сильна духом жінка показує, як упевнено йти до мети, боротися з труднощами, робити правильний вибір, бути успішною, відкритою і щирою до людей та до кінця відданою своїм переконанням і своїй Батьківщині.

Ми знаходимося лише на початковій стадії осягнення величі особистості Лесі Українки, яка захоплює, виховує, надихає...

Список використаних джерел

1. Русова С. Наші визначні жінки : літературні характеристики-силуети / С. Русова. – Виннипеґ : Вид. заходом Союзу Українок Канади, 1945. – 105 с.
2. Українка Леся. Зібр тв. : У 12 т. – Київ : Наук думка, 1976. – Т. 7. – 568 с.; 1978. – Т. 10. – 542 с.; 1978. – Т. 11. – 478 с.; 1979. – Т. 12. – 694 с.
3. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – Київ : Комора, 2018. – 656 с.

4. Мойнихан М. Режиссер байопика «Леся Українка. Узлісся» – о судьбе, сильных женщинах и конкуренции в кино [Електронний ресурс] / Марина Мойнихан // Телекритика. – 31.10.2018. – URL: <https://telekritika.ua/nana-dzhanelidze-intervyu/>

5. Онопрійчук В. Та, що «вийшла з ікони»: чому феномен Лесі Українки зміг відбутися / Валерія Онопрійчук // Україна молода. – № 134. – 2017. – С. 12.

6. Franko I. Lesa Ukrajinka / Ivan Franko // Slovansky Prehled. – 1900. – № 4. – S. 161–162.

7. Римська В. Золото-блакитний струмочок Лесиноного дитинства [Електронний ресурс] / Віра Римська // Віртуальний музей міста Звягель. – URL: <https://www.zviahel.info/museum/room7/1>

8. Панасенко Т. М. Леся Українка / Т. М. Панасенко. – Харків : Фоліо, 2013. – 123 с.

9. Що Ольга Косач-Кривинюк писала про батька і Лесю Українку: стаття львівської газети від 1943 року [Електронний ресурс] // НОВОГРАД.city. – 9.02.2018. – URL: <https://novograd.city/read/people/2483/scho-olga-kosach-krivinyuk-pisala-pro-batka-i-lesyu-ukrainku-stattya-lvivskoi-gazeti-vid-1943-roku>

10. Косач-Кривинюк О. Звягельський період Лесиноного життя // Леся Українка: хронологія життя і творчості / Ольга Косач-Кривинюк. – Нью-Йорк : Вид. Спілки «Гомін України». – 1970. – 926 с.

11. Косач О. Украинський народний орнамент : вишивки, ткани, писанки / собрала и привела в систему О. П. Косачева / Ольга Косач. – Київ : Тип. С.В. Кульженко, 1876. – 17 с.

12. Тищенко О. Леся Українка: листи, троянди і блакить / Олена Тищенко // НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія. – № 2 (103). – 2019. – С. 60–66.

13. Драй-Хмара М. Леся Українка: життя й творчість / М. Драй-Хмара. – Київ : Державне видавництво України, 1926. – 156 с.

14. Рудяченко О. Леся Українка. Порятуй мене від самої себе [Електронний ресурс] / Олександр Рудяченко // Укрінформ. – 19.07.2020. – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3063075-lesa-ukrainka-poratus-mene-vid-samoi-sebe.html>

Yuliia Pavlenko

LIFE UNIVERSITIES BY LESIA UKRAINKA

The author once again discovers for herself and the readers a prominent figure in the history of our state – Lesia Ukrainka. An unusual and extraordinary, modest man with a strong inner core, a woman with vivid emotions and passionate love in her heart, as she really was, and not confined to the framework of a classic school portrait, as it had been

for many years. Based on the analysis of known facts about the genius and its difficult life and as a result of consideration of different interpretations and points of view on its phenomenon, the key periods and conditions of life – life universities – in which Larysa Kosach ascended to Lesia Ukrainka, the Herald of the Ukrainian Nation

Key words: *Larysa Kosach-Kvitka, Lesia Ukrainka, formation of genius, national education]*